

„A Biblia nem égből hullott könyv”

Interjú Bosák Nándor katolikus püspökkel

– A kora újkori vallási megújulásban nagy szerepe volt, hogy a Biblia üzenetét egy technológiai újítás – a nyomtatás – képes volt széles körben elterjeszteni. Előnyre is szert tettek azok az új vallási mozgalmak, amelyek időben felismerték a nyomtatásban rejlő lehetőségeket. Napjainkban, különös tekintettel a Biblia Évére, léteznek-e olyan új eszközök, amelyek ebben a feladatban hasonló szolgálatot tehetnek?

– A reformáció terjedésének valóban fontos eszköze volt a nyomtatott írás. Napjainkban azonban az írott szó mellett – sokszor annak rovására – a rádió és a televízió lett az információ terjesztésének eszköze. Ennek nyilvánvalóan a Biblia üzenetének továbbításában is megvan a maga jelentősége. A Biblia a kinyilatkoztatást írott formában őrzi, de üzenetét más médiumok segítségével is terjeszteni kell. Ugyanakkor megvallom: nem vagyok biztos benne, hogy ezzel olyan nagy eredményt fogunk elérni, mint annak idején a reformáció a nyomtatással. Az információ közvetítésnek ez a módja sok mindent eljuttat az emberekhez, de korántsem biztos, hogy megfelelően tudja közvetíteni azt a mélységet, amely a Biblia sajátja. Arra gondolok, hogy a Biblia és a bibliai szövegek „eszközei” annak, amit az Isten kinyilatkoztatott, ezért nemcsak a könyvet kell az emberekhez eljuttatni, hanem az „üzenetet” is. A Biblia nem égből hullott könyv, hanem az Isten üzenetét befogadó közösségben született meg. Ha megnézzük az Újszövetség könyveit, azokból kiderül, hogy az apostolok nem írásban kezdték el hirdetni Krisztus föltámadásáról szóló meggyőződésüket. E helyett Krisztusról, a kinyilatkoztatásról és Isten üzenetéről beszéltek. Majd hogy ez egységesen és pontosan történjen, megszerkesztették és leírták a tanítást: így született meg az újszövetségi Biblia. Tehát előbb volt a szóbeli igehirdetés, és utána született meg az Írás. A Biblia Évének nagy eredménye, hogy nem győzzük nyomtatni a Bibliát, amely Isten üzenetét az emberekhez eljuttató fontos eszköz. A siker igazából azon múlik, hogy az üzenet hat-e az emberek gondolkodására. Az még nem teljes eredmény, ha megveszik ugyan a Bibliát, de az csak a könyvespolc díszé lesz. Persze, ha ott van valakinek a könyvespolcán, akkor nagyobb az esélye, hogy a fel is lapozzák. A média napjainkban úgy tud segíteni, hogy a szóban forgó rendezvénysor kapcsán felhívja a figyelmet Isten üzenetére, és segít a megértésében. Ennek sokféle módja lehet: híradás egy szép biblia-

kiadásról, egy tudományos előadásról, egy hangversenyről, vagy jól kiválasztott bibliai témák feldolgozásainak bemutatása.

XVI. Benedek pápa az elmúlt esztendőben kiadott egy körlevelet a reménységről. Ebben utal egy fontos kifejezésre a kinyilatkoztatással kapcsolatban. A kinyilatkoztatás nem egyszerűen csak *információ*, hanem *performáció*, vagyis olyan üzenet, amelyik alakítja az emberek életét. Az információt el tudjuk juttatni az emberekhez, de hogy az *performáció* legyen, tehát formálja, alakítsa az emberi életet, ez már egy további feladat. A Biblia Évének célját ez utóbbiban látom, és sikerét is erre vonatkoztatva szeretném lemérni.

– Az apostolok idejében – mint említette – az eleven szó volt az elsődleges. Megváltozott-e az eleven és az írott szó jelentősége napjainkban?

– Annak feltétlenül van jelentősége, hogy a Bibliában a kinyilatkoztatás úgy jelenik meg, mint írásban rögzített szóbeli ige hirdetés. Kezünkben van az írás, a holt betűt kell élővé tennünk. A történelem során az egyház mindig ezt tekintette feladatának. A leírt szöveget hallatlan gondossággal őrizték és másolták. A biblikus tudomány egyik célja, hogy a Szentírás szövegét eredeti formájában őrizzék meg. Az egyház ezt „hirdette” és próbálta közel vinni az emberekhez. A liturgiában a Szentírás könyvét ünnepélyesen viszik az oltárhoz, a szövege felolvasva, énekelve, vagy imádkozva hangzik el, s a Bibliát magyarázza a prédikáció. Még a szimbólumaink és az ünnepeink is a Szentírásban rögzített eseményeket mutatják be. A középkorban a templomok falára ráfestették a bibliai történeteket, hogy az írni-olvasni nem tudók a képek segítségével ismerjék meg azokat – ez volt a biblia pauperorum, a „szegények bibliája”. Az információ elektronikus közvetítésének napjainkban megnyíló új lehetőségeivel természetesen az egyháznak is élnie kell. Rá kell irányítani a figyelmet, hogy a Biblia nem pusztán betű, hanem elmondott és elmondandó szó.

Hogyan szólaltassuk meg a Bibliát? Ennek tág tere van. Megtehetjük, hogy elkezdjük olvasni a szöveget, és segíthetjük a megértést tudományos előadással, de zene vagy képek által is közelebb vihetjük az emberekhez. Ebben nagyon sokat segíthet a média, mindent azonban nem old meg! Törekvésünk, hogy az üzenet tisztán, félreértelmezés nélkül jusson el az emberekhez, ráébredt különös felelősségünkre. Nem mindegy, hogy ki és hogyan beszél a Bibliáról. Nem mindegy, hogy az igazi értelmét keresik-e, vagy éppen el akarják azt ferdíteni, meggyőzve róla az embereket, hogy mese az egész, tehát ne is figyeljenek rá. Ha egy bibliai történetet krimivé vagy akciófilmmé alakítanak át, a történet talán megjelenik, de az „üzenet” a visszájára fordul. Az idej rendezvénysor abban segít, hogy a Biblia üzenete a maga igazi valóságában jusson el az emberekhez. A protestáns egyházak által elindított program ökumenikus kezdeményezés, amelyhez

mi, katolikusok csatlakoztunk, mert közös feladatunk, hogy hirdessük és megvédjük a Biblia igazságát az eszmék harcában.

– Milyen feladatot vállalhatnak az új médiumok a katolikus egyház missziójában? Hogyan lehet megszólítani azokat a kívülállókat, akik nem hívők, de nem is teljesen elzárkózóak a hittel szemben?

– Az isteni üzenetet, a Kinyilatkoztatást mindig emberek közvetítették. Óriási jelentősége van annak, hogy ki mondja tovább, és hogyan jut el az a másik emberhez. Ha azt mondjuk egy kívülálló embernek, vedd a kezébe a Bibliát, és megtalálsz benne mindent, amire csak szükséged van az életed során – nem biztos, hogy boldogul vele. A Bibliát személyesen kell átadni, és fontos annak a személyisége, aki adja. A kinyilatkoztatás „üzenet”, az üzenet pedig embertől emberig terjed. Ebben a folyamatban a „betű” önmagában kevés. A Biblia üzenete közösségbe gyűjti az embereket, így jön létre az Egyház. A továbbadás is az egyházban, az egyház által történik. Ezért nagyon fontos, hogy a Biblia mögött valamiképpen láthatóvá váljék az a közösség, azok az emberek, akik a Bibliához igazítják az életüket.

– Lehet azt mondani, hogy a gyülekezetek, a keresztény közösségek, illetve a missziót végző személyek maguk is médiumok?

– Természetesen! Ennek az üzenetnek az eszközei vagyunk. Tulajdonképpen a miszió is azt jelenti, hogy én valamilyen üzenetet megértettem, életemben azt próbálom megvalósítani és továbbadni. Ha csak önmagam számára fogadom be az üzenetet, és nincs bennem a továbbadás készsége, akkor nem értettem meg a lényegét. A debreceni városi televízióban elkezdtek egy olyan műsor sugárzását, amely arról szól, kinek mit jelent a saját Bibliája. A műsor jól illusztrálja, hogy nem holt betű a Szentírás. Ezt kell valamiképpen közölni a még „kívülállókkal”.

Ha az Ószövetséget, vagy akár a Zsoltárokat nézzük, előfordul, hogy a háromezer évvel ezelőtt született szövegek, imádságok idegenek maradnak számunkra. Hogy lehet ezeket személyes imádsággá tenni? Úgy, hogy nem csupán a szöveget nézem, hanem azt az embert is, aki mögötte van, aki egy sajátos élethelyzetben valamilyen feladattal, emberi gyengeséggel, bűnnel vagy kudarccal szembesül, és azt Istenre figyelve próbálja megoldani. A szavak mögött felfedezhetjük a személyes érintettséget. Így hatnak ránk az evangéliumok is: megmutatnak Jézus életéből valamit, és attól leszünk keresztények, ha ezek az üzenetek valamilyen visszhangra találnak bennünk. A misszió lényege ennek a személyes érintettségnek a továbbadása, megértetése. Ezáltal tudjuk segíteni azokat a jó szándékú embereket, akik még „kívülről” tekintenek a Bibliára.

– *Mennyiben segítheti a Biblia Éve című rendezvénysorozat a történelmi egyházak közötti párbeszédet, a kölcsönös megismerést és megértést?*

– Azt látni kell, hogy a híveink között is nagy hiányosságok vannak a Biblia ismeretében, és ezt nem csak úgy értem, hogy nem olvassák, hiszen az istentiszteleteken hallják, hanem úgy, hogy nem tudják értő módon olvasni a Szentírást. A Bibliát értelmezni kell, mégpedig jól kell értelmezni. A megértés személyes folyamat, nem csak passzív hallgatás. Az egyház feladata, hogy a Biblia igaz üzenetéhez ragaszkodva értelmezze az írást. Én a Biblia Évében egyik fontos feladatnak tekintem, hogy híveinket megtanítsuk értő módon olvasni a Szentírást. Mert nem mindegy, hogy mit olvasunk ki a Szentírásból. Egyetlen apró dologra utalok: ha valaki azt olvassa az egyik Bibliában, hogy Ézsaiás, a másikkban meg azt, hogy Izajás, akkor ne bizonytalanodjon el, hanem tudja azt, hogy ugyanarról a prófétáról van szó. Ugyanez vonatkozik bizonyos értelmezési és fordítási kérdésekre is. Az egyik felekezet így, a másik úgy fordítja a Szentírást valamely helyét. Az egyik is lehet jó megoldás, a másik is, de nem biztos, hogy az egyetlen. A katolikus Bibliában találok egy szót, amely lefedi az eredeti jelentést, a protestáns Bibliában ugyanarra egy másikat, mert hát a magyar nyelv gazdag. Ha most ezt közösen tesszük, akkor gazdagít bennünket, általa egyre jobban megértjük egymást, saját hitünket is, meg a Biblia üzenetét is.

Az ökumenizmus értelmét én ebben látom. Nem egymás „megtérítése”, hanem az igazság közös keresése a cél, hogy a kinyilatkoztatást egyre jobban megértsük. A bibliakutatás területén nagyon jó az együttműködés a szakemberek között. A Biblia Évének programjai – azonkívül, amit önmagukban szolgálnak – az ökumenikus gondolkodást is elmélyítik. Mert nem azon van a hangsúly, hogy ezt a katolikusok vagy a protestánsok találták-e ki, hanem a Biblián, amely közös kincsünk.

Az interjút Völgyesi Zoltán és Kovács Béla Lóránt készítették.